

lijks bezig is de vlekken der kerk af te wischen en haar plooiën glad te strijken. Zijn wij niet soms dagelijks bezig haar te bekladden? Niet alzo Abraham, door den Geest des Heeren beziel tot het geloof in Gods Trouw, levende uit de vastigheid des Verbonds, gelooft hij ook waar het oog niet ziet. Zoo wil de God des Verbonds het hebben, dat wij worstelen om het behoud van het gedoopte leven, met gebeden en tranen. O, wat een zegen zou er ook voor onze stadkerken zijn weggelegd, welk een ontferming zou er komen over het verachtend en afdwalend zaad der geloovigen, als wij dus den Heere smeekten om de verheerlijking van Zijn Genade in het volk des Verbonds!

Want niet de critiek en niet de twijfel, maar het gebed is het voornaamste stuk der dankbaarheid. N. B.

(Vervolg van blz. 347.)

noemde, terwijl prof. Aalders in zijn Genesiskommentaar reeds een paar jaren geleden het monopolieusche noemde, evenals ik ook eens bij den heer Janse las. Een troost, die spraakvariatie, wijl ze bewijst, dat het er maar op aankomt, wat men onder de woorden verstaat. Maar daarop komen we nu niet terug. Hoe Heyns het bedoelt met zijn overige constructie leere ons volgend citaat uit „De Geref. Amerikaan“:

„De eigenlijke grondlegging des Genade-Verbonds... hebben wij te zoeken in de 'moederbelofte', Gen. 3:15... Duidelijk liggen daarin al de bouwstoffen voor het Genade-Verbond. Voorreest de partij *u en u*: enerzijds God en anderzijds het vrouwenzaad... Het vrouwenzaad. Deze benaming sluit heel de menschheid in; wat mensch is, is vrouwenzaad. Maar kan dit wel bedoeld zijn? Immers ook bij het slangenzaad schijnt aan menschen gedacht te moeten worden, aan dezulken namelijk, die ook elders 'kinderen des boozen' worden genoemd, en van wie gezegd wordt: gij zijt uit den vader den duivel. En bovendien van de menschheid als zoodanig, ook van de menschheid van die bedeeing, kan niet gezegd worden, dat er vijandschap gezet was tusschen haar en Satan, en dat zij deel had aan de vermorzeling van Satans kop:

Maar wij weten dat de omvang van het Genade-Verbond altijd ruimer is geweest, dat de kring dergenen waarbij het tot zijn recht kwam. Te opmerkelijker dus, dat die trek ook hier niet ontbreekt. De genade komt hier tot allen gelijkelijk: wat vrouwenzaad is, heeft recht zich deelgenoot van de belofte te achten, en wordt schuldig aan ongelooft verwerping als het dit niet doet. Slechts wie zichzelf als slangenzaad openbaart, moet als slangenzaad aangezien en behandeld worden (W. Heyns, in Geref. Am. IV, nr. 2, 60/1).

Met Abraham begint volgens Heyns („Geref. Am.", III, 2, 62) een tweede bedeeing van het genadeverbond, z. i. is het toen „formeel opgericht“, waarmee wij het niet eens zijn; in zijn boek (141) verwijst hij hiervoor naar den voorman der doeleantie, dr W. v. d. Berg, die er aan herinnert, dat volgens Calvijn „bovenal in Gen. 17 de oorkonde van de sluiting van het verbond Gods met Abraham“ te zien is. Heyns erkent (bl. 125) WEL in den (eeuwigen) vrederaad (tusschen Vader en Zoon), maar NIET in het (in den tijd opgerichte) genadeverbond (tusschen den drieëenigen God en de geloovigen met hun zaad) een representeerend Verbonds-hoofd. Wat de kwestie der partijen betreft, merkt hij op:

Als tweede partij in het Verbond der Genade te noemen Abraham en zijn zaad is zonder eenigen twijfel zuiver Bijbelsch, (Gen. 17:7)... De Heere wijst hier bij de formeele oprichting des Verbonds de partijen duidelijk aan... Maar wie worden nu met de uitdrukking Abraham en zijn zaad bedoeld? Zij die het Verbond beschouwen als alleen betrekking hebbende op de uitverkorenen, beweren dat daardoor verstaan moet worden het geestelijk zaad. Het is duidelijk, zoo meent men, dat die uitdrukking niet algemeen moet opgevat worden, als geldende al Abrahams kinderen, want reeds de geschiedenis wijst uit, dat zij niet gold van Ismaëls geslacht, noch voor dat der zonen van Keturah, maar 'in Isak zal u het zaad genoemd worden'. Dat is 'niet de kinderen des vleesches die zijn kinderen Gods, maar de kinderen der belofsten worden voor het zaad gerekend', Rom. 9:7, 8. En in Gal. 3:16 verklaart de H. Geest 'en uwen zaden, hetwelk is Christus'....

Wij houden ons nu eerst aan Gen. 17.... De bevestiging wordt hier het Verbond zelve genoemd... Wat besluit kan daar anders uit getrokken worden, dan dat het beslist verboden zou zijn dat heilig teeken aan iemand anders toe te dienen dan aan degenen die werkelijk in het Verbond waren, en dat derhalve allen, die naar het eigen bevel Gods de bevestiging moesten ontvangen, ook zonder eenigen twijfel werkelijk deel aan het Verbond hadden? (180)....

...Zoo oordeelt ook Calvijn erover, Inst. IV, 16, 5.... Gen. 17 maakt het... duidelijk dat wij bij de uitdrukking 'uw zaad' niet hebben te denken aan de uitverkorenen alleen, maar aan het vleescha-

2) Verleden week, aan het slot van ons artikel, brachten we bezwaar in tegen Beuker. Het blijkt me, dat diens opvatting teruggaat op Bavinck, die ons op dit punt niet juist schijnt te spreken. Bavinck wordt voor het betreffende punt aangehaald door Heyns (Geref. Am. IV, nr. 2, 63):

„Daarom komt het woord verbond ook nog niet in Gen. 3:15 voor. Eerst toen in de zondige leugenachtige menschelijke maatschappij telkens ter verdediging of verkrijging van eenig goed verbonden noodig werden, kon de beteekenis en de waarde van een verbond worden ingezien en de religie onder dit gezichtspunt worden opgevat“ (Bavinck, plaats niet aangegeven).

lijk zaad (181).... Van een beperking tot de uitverkorenen alleen is er geen spoor.... Van dat zaad Abrahams zijn ook Ismaël en de zonen van Keturah niet uitgezonderd; doch zij hebben het verbond verworpen en er zich buiten geplaatst met hunne geslachten, gelijk nog altijd zoo menig bondeling doet (182).... Met het N.T. komt er verandering. De natuurlijke takken worden afgehouden en de heidenen in derzelver plaats ingezet. Rom. 11:17. Die heidenen worden daarmee Abrahams zaad. Gal. 3:7. Dus is het nu niet langer Abrahams vleesche-lijk zaad, maar Abrahams geestelijk zaad. Dat geestelijk zaad zijn echter ook nu nog niet bepaald en alleen de uitverkorenen, maar de geloovigen, Gal. 3:7, 9, en hunne kinderen, vleesche-lijke kinderen, Hand. 2:39, 1 Cor. 6:14. Heel het volk in het Verbond, al de kinderen hoofd voor hoofd, dat is de leer van Gen. 17, en die leer loopt door heel de H. Schrift heen. Altijd wordt van het Verbond gesproken als betrekking hebbende op geheel Israël, en daarin ieder Israëliet hoofd voor hoofd geldend (182/3).... Vooral moeten we Hebr. 3:7-4:11 niet vergeten.... Cap. 4:11.... Laat ons dan ons binnarstigen om in die rust in te gaan, opdat niet iemand in hetzelfde voorbeeld der ongelooftigheid valle. Nu, gevaar om in hetzelfde voorbeeld der ongelooftigheid te vallen kan er niet zijn tenzij wij in hetzelfde geval verkeeren. Van gevaar dat diezelfde treurige geschiedenis zich herhalen zal, kan slechts sprake zijn als voor den omvang des Verbonds onder het N.T. dezelfde regel geldt als onder het O.T. de regel van 'u en uw zaad', want is het Verbond nu tot de uitverkorenen beperkt, dan kan dit gevaar niet bestaan, en komt het niet te pas het bondsvolk des N.T. dat voorbeeld des O.T. ter waarschuwing voor te houden. En bovendien kan ook nog gewezen worden op de teksten die van bondsbreuk en het verloren gaan van bondelingen spreken, als de bepaling in Gen. 17:14 ten aanzien van den bondsbreker en Matth. 8:12 aangaande het buiten uitgeworpen worden van kinderen des koninkrijks. Immers geen bondsbreuk en geen verloren gaan van bondelingen konden plaats hebben indien alleen uitverkorenen de tweede partij des Verbonds waren. En dat Gods Woord ervan spreekt is bewijs, dat het Verbond zich verder uitstrekt dan de uitverkorenen (186/7).... De H. Schrift leert.... dat er wezenlijke bondsbreuk is en dit veroorzaakt zoowel de onderscheiding in een uit- en inwendig Verbond, als de leer van een genadeverbond alleen met de uitverkorenen.... Tenslotte zij nog herinnerd aan Joh. 15:1-7, waar de Heere zich voorstelt als de ware Wijnstok, en wel als een Wijnstok die tweeërlei soort ranken heeft, vruchtbare en onvruchtbare. Ook die onvruchtbare zijn ranken in Hem (187).... Wat kunnen die ranken anders zijn dan bondelingen? En wat leert ons deze gelijkenis anders, dan dat niet alleen wedergeborenen maar ook onwedergeborenen bondelingen zijn; dat toch die onwedergeborenen als bondelingen Christus zijn ingelijfd, ranken zijn in Hem, en dat er een verloren gaan van bondelingen is? En dit is alles heel anders dan de leer van een Genadeverbond alleen met de uitverkorenen (Geref. Am. IV, nr. 4, 179-188).

Inzake Gal. 3:16 merkt Heyns nog op:

Gal. 3:16.... Als in Hebr. 3 en 4 betoogd wordt, dat de belofte.... was: ingaan in de rust Gods.... dan wordt daarmee toch zeker niet geloocchend, dat die belofte in haar eerste en naaste beteekenis nochtans was: in te gaan in het aardsch Kanaän. En zoo ook wanneer de Ap. hier leert, dat met 'uw zaad' Christus werd bedoeld, loochent hij daarom nog geenszins, dat met 'uw zaad' in de eerste en naaste beteekenis Israël werd bedoeld. (Geref. Am. IV, 5, 212).

Maar buitendien, deze woorden komen geheel tot hun recht, ook wanneer het verbond gedacht wordt als omvattend toen geheel Israël en nu al de geloovigen en hun zaad; want dat is geen beletsel om in Christus de eenheid der bondelingen te zien. Dit leert ons de Heere in de eerste verzen van Joh. 15.

Over de vraag, of er bondsbreuk mogelijk is, laat Heyns ook zijn gedachten gaan. Hier volgt zijn antwoord. Eerst stelt hij de vraag, in welken zin het bedoeld is, als het verbond „onverbrekelijk“ genoemd wordt:

Beteekent het hier: wat niet kan verbroken worden, of beteekent het hier: wat niet mag verbroken worden?

Een eeuwig verbond, zoo heet het in vs. 13 (van Gen. 17, K. S.); maar daarbij mag het onze aandacht niet ontgaan, dat onmiddellijk daarop God zelf van bondsbreuk spreekt. In vs. 14 wordt bevolen, dat wie zich niet liet besnijden, uit zijn volken moest uitgeroeid worden; hij heeft, zoo heet het, mijn verbond verbroken.

Reeds dadelijk dus, bij de formeele verbondsoprichting met Abraham, houdt God met bondsbreuk rekening: Hij spreekt uit, dat ze voorkomen zal, want Hij maakt er een bepaling voor, en Hij doet geen onnoodige dingen. En hiermede mag het dunkt ons reeds uitgemaakt geacht worden, dat 'onverbrekelijk' hier niet mag worden opgevat als: wat niet kan verbroken worden.

Zoo blijft dan de beteekenis: wat niet mag verbroken worden, en deze komt geheel overeen met de voorstelling van het verbond onder het beeld van een huwelijk, Jer. 3:14, 31:32 e.a.p.... Als God zijn verbond met den zondaar opricht, wil Hij niet dat het een dag, of een jaar, of een eeuw, maar dat het eeuwig zal duren.... Het mag niet verbroken worden; er is schijn noch schaduw, dat daartoe eenige vrijheid zou gegeven zijn. Maar dat het kan verbroken worden — hoe groot zal de schare zijn van kinderen des koninkrijks deswege buitengeworpen!

En als we zouden zeggen: Indien het verbond dan toch verbroken kan worden, zou het wel zoo juist zijn het een verbrekelijk verbond te noemen, ook dan

is het beeld van het huwelijk zoo geschikt om ons van het tegendeel te overtuigen. Het huwelijk kan zeer zeker verbroken worden, en zou het daarom beter zijn het aan te merken als een verbrekelijk verbond? Maar immers dat zou wezen echtbreuk te wettigen, recht van bestaan te geven.... Bondsbreuk bestaat, maar als een afschrikkelijke zonde, als een feit zonder eenig recht van bestaan, juist omdat God aan het verbond het karakter van een eeuwig verbond gegeven heeft. Ware dit anders zoo zoo bondsbreuk ook geen zonde zijn.... Er is dus wel reden om dit onverbrekelijke karakter des verbonds met kracht te handhaven; maar men gaat mis, als men eruit besluit wil, vooreerst dat deswege verbondsbreuk onmogelijk moet zijn, en verder dat derhalve alleen uitverkorenen bondelingen kunnen wezen, en aan het wezen des verbonds deel kunnen hebben.... Dat bondsbreuk mogelijk is, kan natuurlijk niet toegestemd worden door wie het Genade-Verbond vereenzelvigt met den 'Raad des Vredes' en het dus tot de uitverkorenen beperkt; door wie het als een tweezijdig (zie boven, K. S.) verband opvat, en het tweede deel ervan omschrijft met woorden als: en de zondaar door een oprecht geloof dit Verbond toestemt; door wie het wezen des Verbonds zoekt in den heilsinhoud zooals zij door den H. Geest onderwerptelijk toegepast wordt. Immers, dan zou bondsbreuk gelijk staan met afval der heiligen, en die is er niet, kan er niet zijn, en anderzijds kan het verbond niet verbroken, wie geen deel heeft aan het wezen des verbonds. Wie geen deel heeft aan het wezen des verbonds kan hoogstens slechts deel hebben aan den schijn ervan, en dus ook slechts den schijn ervan verbreken; of anders gezegd, wie geen deel heeft aan het wezen des verbonds kan hoogstens slechts deel hebben aan een aanhangsel ervan, en dus ook slechts een aanhangsel ervan verbreken en niet het verbond zelf. Al wat dan ook de Schrift omtrent bondsbreuk zegt, b.v. Gen. 17:14, Matth. 8:12, Luk. 13:9, Joh. 15:2, Rom. 11:17 v.v. komt tegen zulke theorieën rechtstreeks in verzet (Geref. Am. III, 10, 473-477).

Tot zoover Heyns.

Men denke er eens over na.

K. S.

Scheuring in Amerika. (XII.)

We zouden — en dan laten we ds Lyzenga verder rusten — thans nog even spreken over de beteekenis van de uitdrukking „van nature“, gelijk ze voorkomt in Rom. 2:14, 15 (de heidenen, hoewel ze de geschreven wet niet hebben, doen toch „van nature“ de dingen, die der wet zijn).

Ook in hetgeen ik daarover opmerkte, ziet ds Lyzenga een poging tot verwerping van de overigens slechts in zijn verbeelding bestaande „interpretatie“ (van Rom. 2), gelijk deze heet gegeven te zijn door de synode van Kalamazoo. Ds Lyzenga beweert, dat ik de uitdrukking „van nature“ plaats tegenover de uitdrukking „door gemeene gratie“ of „door algemeene openbaring“, „De werken der wet — aldus „geeft hij dan mijn standpunt weer“ — vinden hun oorsprong en dus hun ethische determinatie in het vleesch, in de natuur, en dan nog nauwkeuriger gesproken in de heidensche, zondige, opstandige natuur“.

De „Banner“-redactie moet maar durven. Toen ik in Amerika was, lag onze Catechismusbijlage reeds afgedrukt tot en met bl. 96, terwijl wat op bl. 97-99 eerste helft staat, terwille van de afronding reeds was gedrukt in „De Reformatie“. Derhalve heeft ds Lyzenga moeten lezen wat ik op bl. 89 schreef, en later uitwerkte (in het door ds Lyzenga óók gelezen gedeelte), dat er (minstens) drie oorzaken zijn, waardoor de heidenen wetanaloge handelingen kunnen doen:

- a. hun zondige aard;
 - b. het overblijfsel van het beeld Gods;
 - c. de conserveering van wereld en menschheid.
- Ik bespreek dan a. op bl. 90-92; b. op bl. 92-98; c. op bl. 98-99.

Wat voor zedelijke waarde heeft nu een „polemieek“, die b. en c. geheel en al negeert, om a. donker te kunnen kleuren, en als de eenige door mij aangegeven oorzaak te kunnen voorstellen? Wat voor ernst is er ditmaal in het beleid eener redactie, die zulke stukken opneemt in een klimaat als ze zelf destijds schiep? Bewoerd wordt, dat bij mij „van nature“ zou staan tegenover „door algemeene openbaring“. Tegenover, wel ja. Maar reeds op bl. 89 zeg ik aanstonds er bij, dat het weer een kwestie op zichzelf is, in hoeverre die natuur zelf mede bepaald is door de algemeene openbaring!

Wat dan verder betoogd wordt, gaat me natuurlijk weer voorbij. IJverig zoekt ds L. naar teksten, waarin „van nature“ niet beteekent: door een zondige natuur. Alsof mij dat raakt! Ik zelf gaf, in een citaat van prof. Greijdanus, plaatsen aan, waar „van nature“ niet beteekent: door een zondige natuur.

Nee, ik stelde de heel andere vraag, of men het recht heeft, te verklaren: als een heiden „van nature“ wat doet, dan doet hij dat krachtens algemeene openbaring, en krachtens gemeene gratie. Op die kwestie gaat ds Lyzenga niet een woord in. We krijgen wat geschutter er voor in de plaats. Als een mensch wat doet „door zijn natuur“, dan zijn er duizend en één oorzaken voor; en het is niet alleen een vooringenomen dogmatiek, maar ook een vrij onnozele psychologie, die van die duizend-en-één oorzaken er dan één uitpikt, om zoo te kunnen „concluderen“: algemeene openbaring is „de“ (!) drijvende oorzaak, en die is gemeene gratie (resultaat van Gods goede gezindheid!!!). Dát zijn kwesties, die de moeite waard zijn, en die „The Banner“ met geen woord aanraakt. Als iemand „krachtens natuur“ naar de kerk gaat, en een cent in 'tzake doet, is dat dan door bijzondere

openbaring, tegenwoordig tens overtuigklaar zijn met dat we met 1 tot zoo heel heusch een simpele schei- getten: algen meene gratie

Zooveel ge- hoeven op te Kern voor de in de legene met alle g Geest (!) staat imme- heidenen ge- die uitdrukki op bl. 83 (d zekere hoog- js daar). Be ds Lyzenga's Wie kan in ds Lyzenga, de tafelen v de Heilige wordt — ik- geschakeld. Geest alleen

Jammer, d ingegaan op dat in het e van die kwe Paulus het een wet z over dien S hart iets ing De repetitie? Ijkste proble als er eentie ketter, zoodr in het hart regard for w prove that th being a regi that this inn rent in the hoop, dat h Doritsche I manier, waar het licht der ten onder hij dat doet, zijn, dat uit gelijke theor gemeene-grat gekomen is dit punt wel fessie, die i

Zoodra dat dat ze om G te spreken. I mee zijn het geschriften l mijn rekenin gen gezegd, op dit punt, sema de zijn kant.

Als tensle „MEDE-getul Rom. 2:15), ben. Hij zeg „argument“ den exegeet een drievoud a. de dade wet in het b b. hun gev is dus een c. hun besce heoordeel beschuldigen met elkaar ds Lyzenga's schrijvende- ven kan.

Ds Lyzenga moet ontkenn ik ontken. Zo dan heb ik m geval — hij de „Banner- ds Hoeks de Chr. Ref. er althans n- kwalijk verst en zal de noc met ds Hoeks ning, dat o r maar wel dic behoefte hee

Met deze c- deze beantw haar kolonn antwoordcopi We kunnen n lieten liggen Tenslotte:

met de oortuig- ing, dat o r maar wel dic behoefte hee

met de oortuig- ing, dat o r maar wel dic behoefte hee